

УДК 33.061.067

DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/3-82-19>Семенча І. Є.
Горбунова Ю. Р.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

**ПРОБЛЕМНІ КРЕДИТИ В УКРАЇНІ ТА ЇХ ВПЛИВ
НА ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ**

В умовах загострення кризи в Україні за багатьох причин актуальним питанням у розрізі забезпечення стабільності функціонування банківської системи було та залишається питання великої частки проблемних кредитів у кредитних портфелях банків. Статтю присвячено аналізу статистичних даних щодо стану проблемного кредитування в Україні, особливо за останній рік. У ході дослідження питання розглянуто у декількох площинах. Зі змістовного погляду визначено перелік труднощів із погашенням позички, характер їх походження та згруповано за ознакою персоналізації. Із практичного погляду проаналізовано динаміку частки непрацюючих кредитів за групами банків, за видами позичальників; проведено оцінку нормативів кредитного ризику; прослідковано зміни у резервах за 2012–2019 рр. Проведений аналіз дав змогу об'єктивно оцінити стан проблемного кредитування та визначити зони ризику для фінансово-економічної ситуації в країні.

Ключові слова: банк, банківська система, банківське кредитування, аналіз, кредитний портфель, недіючі кредити, ризики кредитування, обсяг, якість, структура.

Постановка проблеми. Сьогодні кредитна діяльність забезпечує основну частину доходів банків, проте водночас є найбільш ризиковою серед інших напрямів діяльності банківських установ. Сучасний стан банківської системи України характеризується наявністю в портфелях банків великої частки простроченої заборгованості. Це заважає банкам реалізовувати поставлені перед ними завдання та призводить до зниження їхньої платоспроможності, погіршення позитивного іміджу і репутації, зростання їхніх фінансових утрат, а також до спаду показників функціонування банківської системи загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У дослідження причин виникнення та напрямів удосконалення управління проблемними кредитами банків значний внесок зробили такі українські вчені-економісти, як І.О. Голосенін [1], А.О. Ключарьова, Р.П. Лісна [2], Л.А. Бондаренко, Т.В. Стародубцева [5], Ю.І. Осечко [6], П.М. Чуб, С.І. Ходакевич [3], О.Р. Яременко, О.М. Костилюва [4] та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Разом із тим питання впливу проблемних кредитів на платоспроможність банківських установ і функціонування банківської системи України у цілому вимагає подальшого дослідження в контексті застосування заходів, реалізація яких сприяла б підвищенню якості кредитних портфелів банків.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є визначення впливу динаміки проблемних кредитів на фінансово-кредитний стан банківської системи України.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі розвитку банківської системи України вже не один рік продовжує існувати проблема неповернення кредитів. Як уже було зазначено раніше, збільшення обсягів проблемних кредитів призводить до погіршення якості кредитних портфелів банківських установ та, своєю чергою, до зростання витрат банків щодо формування резервів на можливі втрати. Це, відповідно, зумовлює зниження прибутковості діяльності банків та здебільшого унеможлиблює їхню подальшу кредитну діяльність [8].

Аналізуючи стан кредитного портфеля банків України та частку недіючих кредитів у ньому (табл. 1), ми бачимо, що в період із 2008 по 2020 р.

постійно зростали не тільки обсяги кредитного портфеля банківських установ, а й величина недіючих кредитів.

Найбільшу вагу в кредитному портфелі недіючі кредити становили у 2017 р. – 57,1%, хоча у 2008 р. їхня частка була лише 3,9%. На ці зміни вплинули фінансові кризи спочатку в 2008 р., а потім у 2013–2014 рр., наслідки яких стали відчутні для банківської системи лише через декілька років.

Проте вже у 2018 р. частка недіючих кредитів у загальному обсязі кредитного портфеля потрохи стала зменшуватися і в 2019 р. становила 51,4%. Однак це значення досі не наблизилось до показників 2013–2014 рр., що доводить існування самої проблеми з неповерненням кредитів.

У розгляді питання проблемного кредитування, і ми з цим стикаємося вже не вперше (див. [8]), можна виділити декілька площин аналізу.

Зі змістовного погляду саме природа проблемних кредитів зумовлена певними причинами, що спонукають до їх постійного виникнення. Отже, такі кредити не виникають раптово.

На практиці існує багато сигналів, які свідчать про погіршення фінансового стану позичальника та про підвищення ймовірності неповернення позички. Про виникнення труднощів у позичальника загалом свідчать такі факти [1]:

- порушення графіка виплати заборгованості та відсотків за кредитом;
- погіршення фінансового стану позичальника;
- зниження ринкової вартості та ліквідності забезпечення за кредитом;
- надання викривленої або свідомо неправдивої інформації позичальником;
- ігнорування запитів банку до позичальника;
- неподання у встановлений строк форми фінансової звітності.

Як ми визначили, труднощі з погашенням позички виникають із різних причин. Було проаналізовано можливі причини, визначено їх походження та згруповано за ознакою персоналізації. Результати аналізу та узагальнення представлено в табл. 2.

З іншої площини саму сукупність того, що в практиці називають проблемними кредитами, відображено різноманітними ознаками і, як наслідок, багатяма тлумаченнями.

Таблиця 1

Динаміка кредитного портфеля та недіючих кредитів банків України за 2008–2020 рр.

Рік	Кредитний портфель		Недіючі кредити		
	Обсяги, млн грн	Темп приросту, %	Обсяги, млн грн	Темп приросту, %	Частка у кредитному портфелі, %
2008	792244	-	30653	-	3,9
2009	747348	-5,7	105546	+244,3	14,1
2010	755030	+1	120593	+14,3	16
2011	825320	+9,3	126368	+4,8	15,3
2012	815327	-1,2	169294	+34	20,8
2013	911402	+11,8	152967	-9,6	16,8
2014	1006358	+10,4	191167	+25	19
2015	1009768	+0,3	270541	+41,5	26,8
2016	1005923	-0,4	400925	+48,2	39,9
2017	1042798	+3,7	594999	+48,4	57,1
2018	1118618	+7,3	630767	+6	56,4
2019	1033539	-7,6	530780	-15,9	51,4

Джерело: складено та розраховано авторами на основі [7]

Таблиця 2

Узагальнений перелік причин виникнення проблемних кредитів

Зовнішні чинники	Внутрішні чинники	
	Залежать від позичальника – фізичної особи	Залежать від банку
1. Політичне становище	1. Непередбачувані обставини в житті	1. Недосконала кредитна політика банку 2. Відсутність належного контролю над поверненням кредиту
2. Макроекономічна ситуація	2. Відсутність мотивації у поверненні кредиту	3. Недосконалість в аналізі стану кредитування та проблем неповернення 4. Низька кваліфікація банківського менеджменту
3. Зміни законодавства	3. Неспроможність раціонально використовувати власні фінансові ресурси	5. Шахрайські наміри персоналу банку 6. Помилки персоналу банку
4. Особливості розвитку галузі, що цікавить банк як клієнтський сегмент	4. Несерйозне ставлення до вивчення угоди та інших кредитних документів	7. Занадто ліберальне ставлення до клієнта 8. Погане структурування схеми кредиту

Джерело: узагальнено та побудовано авторами на основі [1]

Так, одним із видів проблемних кредитів є недіючі кредити. Саме це поняття сьогодні використовує Національний банк України (НБУ) для розгляду питань, пов'язаних із проблемним кредитуванням.

Недіючі кредити – це сплата основної суми та процентів за ними прострочені або на три місяці (90 днів) чи більше, або менше ніж на 90 днів, проте, відповідно до національних норм нагляду, вважається, що обслуговування такого кредиту є «слабким» або «незадовільним» [7].

Для з'ясування сучасного стану проблемних кредитів, що склався в Україні, проаналізуємо частку недіючих кредитів у розрізі груп банків у період 2013–2020 рр.

З рис. 1 видно, що рівень недіючих кредитів в іноземних банках у 2013 р. був вище, ніж в інших групах банківських установ, – 23%, а в 2019 р. частка недіючих кредитів іноземних банків, навпаки, стала найменшою та становила 16%. Такі зміни відбулися внаслідок очищення іноземними банками кредитних портфелів, які продавали проблемні кредити і списували їх за рахунок резервів.

Упродовж досліджуваного періоду значно зросли обсяги недіючих кредитів у банках із державною часткою та під контролем РФ.

Найбільша вага недіючих кредитів у банках із державною участю спостерігається у 2017 р. (55,7%), а за останній час їх розмір став поступово зменшуватися і станом на кінець 2019 р. становив 49,3%. На це вплинула реструктуризація

кредитного портфеля двома державними банками на суму понад 30 млрд грн.

А ось у банках під контролем РФ склалася інакша ситуація з обсягом недіючих кредитів. Хоча в 2013 р. у цих банках простежувався невеликий рівень недіючих кредитів – 10,8%, проте з часом їхня частка почала невпинно зростати, і з 2017 р. у банках під контролем РФ вага недіючих кредитів стала найбільшою порівняно з іншими групами банків, на що вплинули події 2014 р. У 2019 р. ці банки мали 87,6% недіючих кредитів.

Тільки у банків із приватним капіталом рівень проблемної заборгованості змінився несуттєво. У 2013 р. він дорівнював 14,8%, а в 2020 р. – 18,6%. За цей період максимальний обсяг недіючих кредитів у банках із приватним капіталом спостерігався у 2018 р. – 23,7%, а мінімальний – у 2014 р. – 10,8%.

З огляду на рівень недіючих кредитів у банках України за видами позичальників (рис. 2), станом на 30 квітня 2017 р. більша частина проблемної заборгованості простежується у кредитах, наданих фізичним особам.

Із часом ситуація, навпаки, змінилася, та частка недіючих кредитів корпоративному сектору стала більше. Впродовж досліджуваного періоду даний показник за видами позичальників мав тенденцію до спаду. 31 жовтня 2019 р. розмір недіючих кредитів фізичним особам становив 37,9%, а корпоративному сектору – 53,6%.

Із метою зменшення банківських ризиків Національний банк України (НБУ) установлює

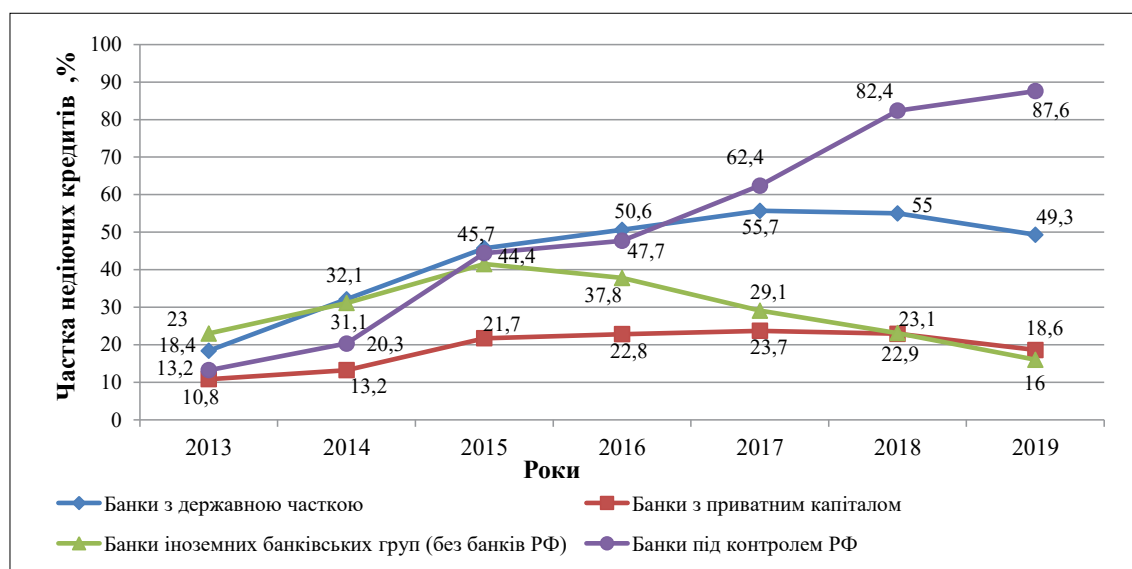

Рис. 1. Частка недіючих кредитів за групами банків України у період 2013–2019 рр., %
Джерело: складено та узагальнено авторами на основі [7]

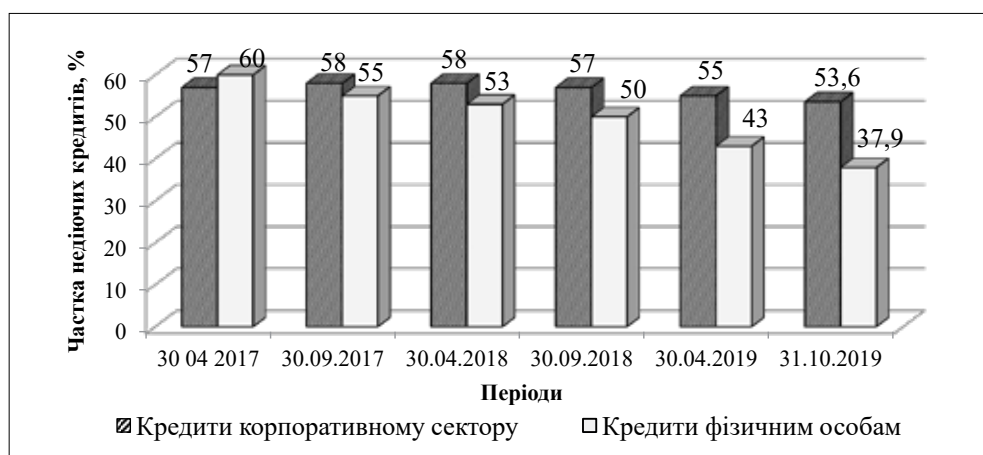

Рис. 2. Частка недіючих кредитів банків України за видами позичальників у 2017–2019 рр., %

Джерело: побудовано та узагальнено авторами на основі [7]

нормативи кредитного ризику, а саме норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7), норматив великих кредитних ризиків (Н8) та норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (Н9), недотримання яких може призвести до фінансових труднощів у діяльності банку.

З рис. 3 можна побачити, що дані нормативу Н7 протягом 2012–2019 рр. знаходяться в межах, що не перевищує норму у 25% та свідчить про виконання вимог НБУ. Хоча значення нормативу в 2015 р. демонструє достатньо високий рівень сигналу кризи (22,78%), проте з 2016 р. воно має тенденцію до зменшення і вже у 2019 р. становило 17,61%.

Економічний норматив Н8 за аналізований період коливається у діапазоні від 105% до 364,14% та не перевищує 8-кратного розміру регулятивного капіталу, що відповідає нормам НБУ.

У 2015–2016 рр. по банківській системі України норматив Н9 не виконувався, допустимий максимум якого, згідно з вимогами НБУ, становить 25%. У 2015 р. він становив 31,19%, у 2016 р. –

вже 36,72%. Проте в 2017–2019 рр. його значення значно зменшилося і він уже відповідав встановленому нормативу НБУ. Так, у 2019 р. порівняно з 2016 р. даний норматив скоротився у п'ять разів та становив 7,02%.

Проведений аналіз виконання комерційними банками нормативів кредитних ризиків НБУ протягом 2012–2019 рр. дав змогу констатувати, що у цілому комерційні банки дотримуються їх виконання.

Наступним кроком аналізу буде розгляд, в якому стані знаходиться ресурсна база банків, щоб перевірити їх готовність забезпечувати такі процеси кредитування, можливість формувати «подушку безпеки» у разі загострення ситуації.

Відомо, що формування резервів за активними операціями – необхідна умова забезпечення ліквідності та платоспроможності банку, тому розглянемо частку резервів за активними операціями та частку простроченої заборгованості у кредитному портфелі банків у 2012–2019 рр.

З рис. 4 можна побачити, що паралельно з ростом простроченої заборгованості банки зму-

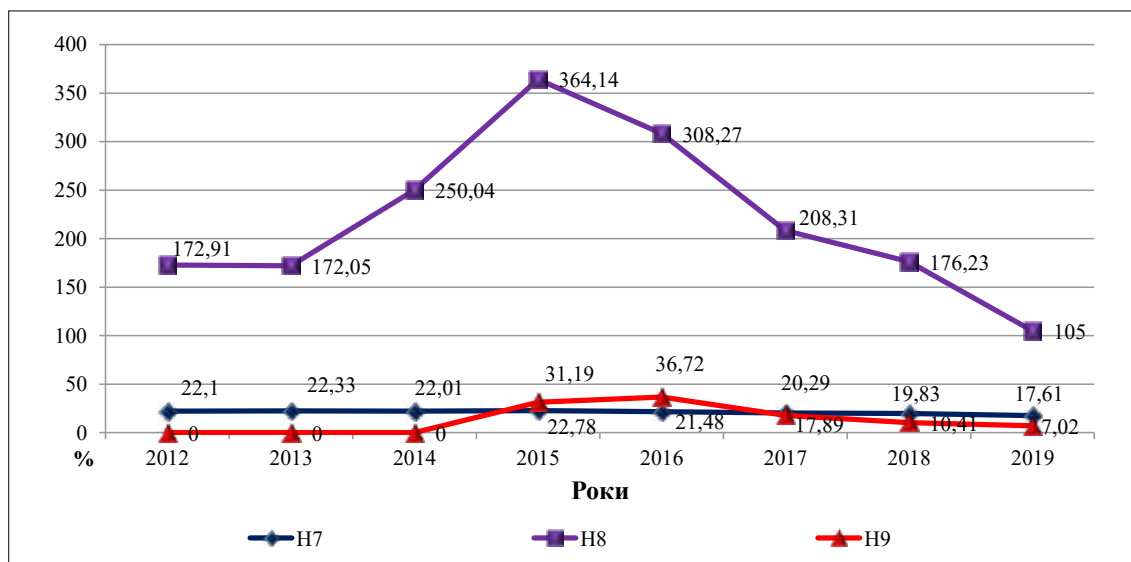

Рис. 3. Динаміка нормативів кредитного ризику НБУ по банківській системі України за 2012–2019 рр.

Джерело: побудовано та узагальнено авторами на основі [7]

Рис. 4. Динаміка частки резервів за активними операціями та частки простроченої заборгованості в кредитному портфелі банків у 2012–2019 рр., %

Джерело: складено та розраховано авторами на основі [7]

шені були збільшувати резерви, тому динаміка зростання резервів практично збігалася з динамікою зростання рівня простроченої заборгованості. Їх стрімке зростання спостерігається у 2013–2014 рр., що пов'язано з наведеними вище причинами банківської нестабільності. У 2013 р. частка резервів у кредитному портфелі банків становила 14,4%, а проблемних кредитів – 16,8%. У 2018 р. значення цих показників досягли свого максимуму – відповідно 49,6% та 57,1%. Це є негативним явищем, оскільки чим більші суми відрахування в резерви на покриття втрат за кредитними операціями, тим менш ефективно використовується банківський капітал.

Тобто якість структури кредитного портфеля значно погіршилася за аналізований період, а перевищення частки проблемних кредитів над

часткою резервів, що простежується з 2017 р., є загрозовим із погляду фінансової стабільності банківської системи, хоча в 2014–2016 рр. ситуація була інакша.

Отже, з аналізу проблемних кредитів банків України можна зазначити, що з 2018 р. їх обсяг почав скорочуватися, проте все одно не наблизився до показників 2014 р. Така ситуація негативно позначається на результатах фінансової діяльності банків.

Зростання проблемної заборгованості, по-перше, спричиняє збільшення обсягу втрат, пов'язаних із неповерненням суми основного боргу та процентів за кредитом. По-друге, призводить до появи додаткових операційних витрат, пов'язаних із поверненням проблемного кредиту, замороженням коштів у неприбуткових активах, що зумовлює зменшення

прибутковості банку, погіршення стану ліквідності та зниження якості його активів. По-третє, негативно відображається на репутації банку, його рейтингах, що спричинює зниження рівня довіри з боку вкладників та інвесторів.

Окрім того, збиток, завданий банку, може бути пов'язаний зі збільшенням адміністративних витрат, оскільки проблемні позики вимагають особливої уваги кредитного персоналу, непродуктивної витрати часу на підтримку структури балансу. Підвищується загроза відтоку кваліфікованих кадрів через зниження можливостей їх стимулювання в умовах падіння прибутковості операцій [9].

Значна роль залишається і в НБУ як центру, який забезпечує грошово-кредитну політику держави.

Хоча за останні п'ять років завдяки реформі банківської системи, яку започаткував та успішно впроваджує НБУ, банківський сектор став фундаментально міцнішим, проте частка недіючих кредитів усе одно залишається високою. Нині скорочення портфеля недіючих кредитів відбувається достатньо повільно, тому НБУ в липні 2019 р. ухвалив Положення про роботу з проблемними активами. Фінустанови до осені 2020 р. зобов'язані імплементувати нові вимоги. НБУ очікує, що банки будуть інтенсивніше розчищати баланси: недіючі кредити слід реструктурувати, продати чи списати.

НБУ опитав банки про те, які пріоритетні методи зниження проблемної заборгованості вони використовували у 2018–2019 рр., адже протягом цього періоду обсяг недіючих кредитів у цілому скоротився на 5%.

Отже, коротко розглянемо чинники, які спонукали до такого скорочення у різних груп клієнтів.

Як з'ясувалося, зменшення рівня проблемної заборгованості за кредитами фізичних осіб відбувалося переважно через три основні чинники: списання за рахунок резервів (понад 50% впливу), а також через добровільне врегулювання та продаж кредитів на вторинному ринку.

Основними заходами скорочення проблемної заборгованості за корпоративними кредитами було добровільне врегулювання боргу та проведення фінансових реструктуризацій державними

банками (крім ПАТ «КБ «ПриватБанк»), у яких сконцентровано 30% недіючих кредитів банківського сектору, а на «ПриватБанк» припадає 43%.

Урегулювання боргу через списання за рахунок резервів здебільшого застосовувалося приватними та іноземними банками. Водночас державні банки практично не використовували цей інструмент. Проблемні кредити у державних банках – це переважно кредити, надані найбільшим українським бізнес-групам. Навіть якщо ці кредити зарезервовано на 100%, банки продовжують тримати їх на балансі.

Приватні та іноземні банки також регулярно продають недіючі кредити. Державні банки не використовують цю можливість. Головна причина – небажання брати на себе юридичні ризики, які можуть виникнути через продаж кредитів із дисконтом.

Як відомо, примусове стягнення боргу не є поширеним заходом в Україні через значні витрати та тривалий судовий процес із боржниками (їхній обсяг становить лише 3,6 млрд грн).

Надалі банки повинні розробити стратегію управління проблемними активами на три роки. У стратегії банки мають установити реалістичні цільові показники скорочення рівня та обсягу своїх недіючих активів, а також стягнутого майна, яке вони утримують на своїх балансах [10, с. 41].

Висновки і пропозиції. Отже, сьогодні в банківській системі України спостерігається високий рівень проблемних кредитів, що заважає банкам вести повноцінну діяльність та негативно відображається на їхній прибутковості та репутації. Проте ця проблема не є неподоланною. Її вирішення потребує деякого часу, спеціального організованого постійного моніторингу та регулювання. Для запобігання появі проблемної заборгованості банкам потрібно переглянути свою кредитну політику шляхом уведення більш жорстких вимог до надання кредиту. Стосовно вже існуючої проблемної заборгованості, то вирішенням такої проблеми може бути продаж проблемних кредитів чи їх реструктурування.

У подальшому стан проблемних кредитів в Україні потребує постійного комплексного аналізу задля виявлення ризикових чинників, що впливатимуть на стабільність банківської системи.

Список використаних джерел:

1. Голосенін І.О. Уніфікація підходів до тлумачення проблемних кредитів. *Національний університет Державної податкової служби України* : збірник наукових праць. 2016. № 1. С. 18–29.
2. Ключарьова А.О., Лісна Р.П. Роль проблемної заборгованості банків України у формуванні кредитного портфеля. *Молодий вчений*. 2015. № 1(1). С. 107–110.
3. Чуб П.М., Ходакевич С.І. Проблема кредитна заборгованість банків в Україні та світі. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 18. С. 41–46.
4. Яременко О.Р., Костильова О.М. Проблемні кредити банків: визначення сутності та тенденції їх розвитку в умовах банківської кризи. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. № 10. С. 900–905.
5. Бондаренко Л.А., Стародубцева Т.В. Оцінка портфеля проблемних кредитів комерційних банків України в контексті забезпечення стабільності банківської системи. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2014. № 2. С. 169–172.
6. Осечко Ю.І. Економічна сутність проблемних кредитів банку та їх класифікація. *Фінансовий простір*. 2016. № 1. С. 32–38.
7. Національний банк України : офіційний сайт. URL : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=27843415 (дата звернення: 05.05.2020).
8. Семенча І.Є., Горбунова Ю.Р. Сучасний стан банківського кредитування в Україні: аналіз та вплив на дохідність банківської системи. *Вісник Волинського інституту економіки та менеджменту*. 2019. № 24. С. 119–132.
9. Дзюблюк О.В., Михайлюк Р.В. Фінансова стійкість банків як основа ефективного функціонування кредитної системи. URL : <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/525> (дата звернення: 05.05.2020).
10. Звіт НБУ про фінансову стабільність, грудень 2019. URL : https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2019-H2.pdf?v=4 (дата звернення: 05.05.2020).

References:

1. Holosenin I.O. (2016). Unifikatsiia pidkhodiv do tлумachennia problemnykh kredyitiv [Unification of approaches to the interpretation of problem loans]. *Natsionalnyi universytet Derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy*: Zb. nauk. prats, no. 1, pp. 18-29.
2. Kliucharova A.O., Lisna R.P. (2015). Rol problemnoi zaborhovanosti bankiv Ukrainy u formuvanni kredytnoho portfelia [The role of bad debts of Ukrainian banks in the formation of the loan portfolio]. *Molodyi vchenyi*, vol. 1, no. 1, pp. 107-110.

3. Chub P.M., Khodakevych S.I. (2016). Problema kredytna zaborhovanist bankiv v Ukraini ta sviti [Problematic credit indebtedness of banks in Ukraine and the world]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 18, pp. 41-46.
4. Yaremenko O.R., Kostylova O.M. (2016). Problemnii kredyty bankiv: vyznachennia sutnosti ta tendentsii yikh rozvytku v umovakh bankivskoi kryzy [Problem loans of banks: definition of essence and tendencies of their development in the conditions of banking crisis]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, no. 10, pp. 900-905.
5. Bondarenko L.A., Starodubtseva T.V. (2014). Otsinka portfelia problemnykh kredytiv komertsiiykh bankiv Ukrainy v konteksti zabezpechennia stabilnosti bankivskoi systemy [Assessment of the portfolio of problem loans of commercial banks of Ukraine in the context of ensuring the stability of the banking system]. *Visnyk Universytetu bankivskoi spravy Natsionalnoho banku Ukrainy*, no.2, pp. 169-172.
6. Osechko Yu.I. (2016). Ekonomichna sutnist problemnykh kredytiv banku ta yikh klasyfikatsiia [The economic essence of problem loans of the bank and their classification]. *Finansovyi prostir*, no. 1, pp. 32-38.
7. National Bank of Ukraine. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=27843415 (accessed 21 May 2020)
8. Semencha I.Ye., Horbunova Yu.R. (2019). Suchasnyi stan bankivskoho kredytuvannia v Ukraini: analiz ta vplyv na dokhidnist bankivskoi systemy [The current state of bank lending in Ukraine: analysis and impact on the profitability of the banking system]. *Visnyk Volynskoho instytutu ekonomiky ta menezhmentu*, no. 24, pp. 119-132.
9. Dziubliuk O.V., Mykhailiuk R.V. (2009). Finansova stiikist bankiv yak osnova efektyvnoho funktsionuvannia kredytnoi systemy. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/525> (accessed 21 May 2020).
10. Zvit NBU pro finansovu stabilnist [NBU Financial Stability Report, December 2019], hruden 2019. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2019-H2.pdf?v=4 (accessed 21 May 2020).

Семенча И. Е.
Горбунова Ю. Г.

Днепропетровский национальный университет имени Олеся Гончара

ПРОБЛЕМНЫЕ КРЕДИТЫ В УКРАИНЕ И ИХ ВЛИЯНИЕ НА ФУНКЦИОНИРОВАНИЕ БАНКОВСКОЙ СИСТЕМЫ

Резюме

В условиях обострения кризиса в Украине по многим причинам актуальным вопросом в разрезе обеспечения стабильности функционирования банковской системы был и остается вопрос большой доли проблемных кредитов в кредитных портфелях банков. Статья посвящена анализу статистических данных о состоянии проблемного кредитования в Украине, особенно за последний год. В ходе исследования вопрос рассмотрен в нескольких плоскостях. С содержательной точки зрения определили перечень трудностей с погашением ссуды, характер их происхождения и сгруппировали по признаку персонализации. С практической точки зрения проанализирована динамика доли недействующих кредитов по группам банков, по видам заемщиков; проведена оценка нормативов кредитного риска; прослежены изменения в резервах в 2012–2019 гг. Проведенный анализ позволил объективно оценить состояние проблемного кредитования и определить зоны риска для финансово-экономической ситуации в стране.

Ключевые слова: банк, банковская система, банковское кредитование, анализ, кредитный портфель, недействующие кредиты, риски кредитования, объем, качество, структура.

Semencha Iona
Gorbunova Julia

Oles Gonchar Dnipro National University

PROBLEM LOANS IN UKRAINE AND THEIR IMPACT ON THE FUNCTIONING OF THE BANKING SYSTEM

Summary

In the context of the aggravation of the crisis in Ukraine, for many reasons, the issue of a large share of problem loans in banks' loan portfolios has been and remains a topical issue in terms of ensuring the stability of the banking system. The article is devoted to the analysis of statistical data on the state of problem lending in Ukraine, especially for the last year. The study used methods of analysis of the dynamics and structure of the level of problem loans of banks, comparative analysis to identify trends in their change. The issue was considered in several areas. From the substantive point of view, the list of difficulties with loan repayment, the nature of their origin was determined and grouped on the basis of personalization. Thus, all possible causes of difficulties in repaying loans were divided into 3 groups: the causes of difficulties associated with the influence of external factors; causes of difficulties related to customers – individuals; the reasons for the difficulties associated with the inefficient operation of the banks themselves. From a practical point of view, the dynamics of the share of non-performing loans by groups of banks, by types of borrowers was analyzed; credit risk standards were assessed; changes in reserves for 2012-2019 were followed. The analysis showed that the largest weight of non-performing loans in banks with capital origins from the Russian Federation and in banks with a state share. Non-performing loans are dominated by the share of corporate sector loans, which has 53.6% of such loans, compared to the share of loans to individuals (37.9%). But, despite this, credit risk standards for the country's banking system are generally met. In addition, the quality of the loan portfolio structure has significantly deteriorated over the analyzed period, and the excess of the share of problem loans over the share of reserves, which can be traced since 2017, is threatening in terms of financial stability of the banking system. As a result of the study, it was emphasized that a significant share of problem loans in the loan portfolio of Ukrainian banks has a negative impact on the results of their financial activities, requires constant action by both the central bank and the banks themselves. The task will be first to organize actions to prevent their increase, and then – to develop effective measures to steadily reduce such a share in the loan portfolio of the banking system of Ukraine.

Keywords: bank, banking system, bank lending, analysis, loan portfolio, non-performing loans, lending risks, volume, quality, structure.